



T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - **12288403**
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

17 Nisan 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.


Murat KURUM
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

**HAKKARİ MİLLETVEKİLİ
SAYIN ÖZNUR BARTİN'İN
TBMM 7/21350 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Küresel Karbon Projesi'nin 2024 raporuna göre, fosil yakıtlardan kaynaklanan karbon emisyonları 2023 yılına kıyasla %0,8 artarak 37,4 milyar tona ulaşacak. Bu artış, 1,5°C sınırı için kalan karbon bütçesinin altı yıl içinde tükenebileceğini göstermektedir. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin verileri ise küresel karbon salınımının en az %5,5'inin askeri yatırımlar ve operasyonlardan kaynaklandığını ortaya koymaktadır.

Hakkâri, zengin doğal ekosistemlerine rağmen, iklim değişikliği ve insan kaynaklı tahribat nedeniyle ciddi tehditlerle karşı karşıyadır. Cilo-Sat Dağları'ndaki buzulların hızla erimesi, bölgenin iklim krizine karşı savunmasızlığını gözler önüne sermektedir. Bilimsel verilere göre, bu buzulların kalınlığı son yıllarda 100-200 metreden 50 metreye kadar gerilemiştir.

Geçtiğimiz günlerde Derecik ilçesine bağlı Navberojan bölgesinde gerçekleştirilen orman kesimleri, ekolojik yıkımı daha da derinleştirmiştir. Asker ve korucular tarafından yapıldığı belirtilen bu kesimlerin bir kısmının karakol ve üs bölgelerinde yakacak olarak kullanıldığı, diğer kısmının ise ticari amaçlarla satıldığı iddia edilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın 2024 yılında yayımladığı verilere göre:

- Toplam 12.057 ÇED duyurusu yapılmış,
- 3.623 projeye "ÇED gerekli değil",
- 621 projeye "ÇED olumlu",
- 405 projeye "iptal/iade",
- 11 projeye ise "ÇED olumsuz" görüş verilmiştir.

Enerji sektörüne ilişkin 3.902 ÇED duyurusunun 624'ü "ÇED gerekli değil" kararıyla sonuçlanmıştır. Bu veriler, çevresel değerlendirme süreçlerinin genellikle ekonomik çıkarlar lehine şekillendiğini göstermektedir.

Derecik ilçesinde yaşanan orman kıyımı, yalnızca ekosistem üzerinde değil, bölgenin demografik yapısında da derin izler bırakmaktadır. Ormanların yok edilmesi, bölgede yaşayan yurttaşların geçim kaynaklarını kaybetmesine neden olmakta ve bu durum, zorunlu göçlerle bölgenin insansızlaşmasını hızlandırmaktadır. Tarım ve hayvancılıkla geçinen aileler, ormansızlaşma nedeniyle hem ekonomik kayıplarla hem de yaşam alanlarının yok olmasıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Ormanlar, biyolojik çeşitliliğin korunmasında hayati bir rol oynamaktadır. Ancak Derecik'teki kesimler, yaban hayatının yaşam alanlarını yok ederek bölge ekosistemine büyük zarar vermektedir. Bu tahribat, bitki ve hayvan türlerinin neslinin tükenme riskiyle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Ekolojik dengeye verilen zarar, su kaynaklarının azalması ve toprak erozyonu gibi yan etkileri de beraberinde getirmektedir.

Ormanlar, karbon yutakları olarak atmosferdeki karbon dioksit seviyesini dengede tutmaya yardımcı olur. Ancak Derecik'teki orman kıyımları, bu dengenin bozulmasına yol açarak karbon emisyonlarını artırmaktadır. Bu durum, iklim krizini derinleştirerek daha genç kuşakların geleceğini tehdit etmektedir.

Temiz Hava Hakkı Platformu'nun Kara Rapor 2024 verilerine göre, Türkiye nüfusunun %92'si, Dünya Sağlık Örgütü standartlarına göre kirli hava solumaktadır. Hakkâri, bu listede en kirli hava kalitesine sahip il olarak öne çıkmaktadır. Ormanların yok edilmesi, zaten kötü durumda olan hava kalitesini daha da düşürerek bölge halkının sağlığını tehdit etmektedir.

Ülkenin çevre politikaları, kalkınma ve güvenlik gerekçeleriyle şekillenmekte, ekolojik ilkeleri göz ardı etmektedir. Hakkâri Derecik'te yaşanan orman kıyımı, bu politikaların askeri alandaki bir uzantısıdır. Bu uygulamalar, Birleşmiş Milletler'in kalkınma ilkeleriyle çelişmekte, doğanın araçsallaştırılmasını ortaya koymaktadır. Derecik'teki ağaç kıyınımı son verilerek gerekli önlemler alınmalı ve doğaya verilen zarar durdurulmalıdır.

Bu bağlamda;

1-Hakkâri'de orman kesimlerinin çevresel etki değerlendirmesi (ÇED) raporları incelenmiş midir?

2-Derecik'teki orman tahribatının yerel hava kalitesine olan etkisi konusunda Bakanlık herhangi bir inceleme yapmış mıdır?

3-Cilo-Sat Dağları'ndaki buzulların erimesiyle ilgili bölgesel önlemler geliştirilmiş midir?

4-ÇED süreçlerinde ekolojik duyarlılık nasıl gözetilmektedir?

5-Derecik bölgesinde hava kirliliğini azaltmak için uygulanan projeler nelerdir?

6-Ülke genelinde çevre politikalarının kalkınma ve güvenlik gerekçeleriyle çevresel öncelikleri göz ardı ettiği eleştirilerine yönelik bir açıklama yapılacak mıdır?

7-Hakkâri'nin ekolojik krizlere karşı savunmasızlığını azaltmak için ulusal düzeyde yürütülen projeler nelerdir?

CEVAP

ÇED Yönetmeliğinin Ek-1/Ek-2 Listelerinde tanımlanmış olan faaliyetler için ÇED Yönetmeliği kapsamında başvurulduğu takdirde yürütülen ÇED Süreçlerinde ekolojik değerlendirmeler; projeler için oluşturulan İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu üyeleri ile birlikte, projeler için hazırlanan bilimsel ve teknik çalışmaların yer aldığı raporlar üzerinden yapılmaktadır.